

Tantárgyi tematika
KÖVETELMÉNYEK ÉS TANTÁRGYI PROGRAM
az Alkotmányjog 5. (záróvizsga felkészítő) c. tantárgyból
tárgykód: AJALK271N10
jogász szak nappali tagozat
2024/2025. tanév II. félév

Tárgyfelelős: Dr. Paulovics Anita egyetemi tanár

Tárgyfelelős tanszék: Alkotmányjogi Tanszék

Tantárgy oktatója: Pap Gábor egyetemi adjunktus, Hallók Tamás egyetemi docens

Előtanulmányi kötelezettség: Alkotmányjog 4.

Egyidejű felvétel: –

Óraszám: 2/hét

Számonkérés módja: záróvizsga

Kreditpont: –

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: T1, T2, T7, T9, T10, T11, T13, T14, T15

képesség: K1, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K16, K19, K23, K29, K30, K31

attitűd: A2, A3, A4, A9, A10, A11, A12, A14, A15, A18

autonómia és felelősség: F1, F2, F5, F6, F7

1. A tantárgy feladata és célja

Felkészítés a záróvizsgára. A tananyag lényeges pontjainak ismétlése és a bekövetkezett változások ismertetése.

2. A tantárgy tematikus leírása

Első előadás (Pap Gábor)

február 11. kedd, 10–12. XXI. ea.

1. Az alkotmány és alkotmányjog fogalma, az alkotmányok osztályozása. Az alkotmányosság fogalma. Alkotmány és demokrácia. Alaptörvény és alkotmány.

2. A szuverenitás fogalma és tartalma. A szuverenitás elméletének történeti áttekintése. Az állam területe. Az államkapcsolatok.

3. Az alapjogok, emberi jogok, állampolgári jogok fogalma és csoportosítása. Az alapvető jogok korlátozása.

4. Az élethez és az emberi méltósághoz való jog, különös tekintettel az Alkotmánybíróság határozataira.

5. A személyi szabadsághoz való jog. A mozgásszabadság joga. A személyi sérthetlenséghez és a testi épséghez való jog.

Második előadás (Hallók Tamás)

február 18. kedd, 10–12. XXI. ea.

8. A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai.

9. Az egyesülési jog. A pártokra vonatkozó szabályok. A gyülekezési jog szabályai.

10. A lelkiismereti és vallásszabadság.

14. Az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Kormány alkotmányos viszonya.

15. A kormányforma fogalma és főbb típusainak történeti kialakulása, és az egyes kormányformák sajátosságai.

16. Választójogi alapelvek, választási rendszerek. Az országgyűlési választójogosultság. A választók nyilvántartása.

17. Az országgyűlési választások: jelölés és szavazás. A választás eredményének megállapítása. Az időközi választás. A választást lebonyolító szervek. Jogorvoslat a választási eljárásban.
18. A népszavazás fajtái, az országos népszavazás tárgyai, érvényessége, eredményessége és kötőereje.

Harmadik előadás (Hallók Tamás)

február 25. kedd, 10–12. XXI. ea.

19. Az Országgyűlés hatásköre, megbízási ideje; alakuló ülése, ülészakok, határozatképeség és szavazás.
20. A törvényjavaslatok tárgyalási rendje. Interpelláció és kérdés.
21. Az Országgyűlés tisztségviselői, bizottságai, képviselőcsoportok (frakciók); az országgyűlési képviselők jogállása, a képviselők mandátuma.
22. A köztársasági elnök hatásköre, különös tekintettel az Alkotmánybíróság határozataira.
23. A Kormány létrejötte, megszűnése, megbízása; az ügyvivő kormány és az ügyvezető miniszterelnök. A kormányzati felelősség, a Kormány tagjainak (miniszterelnök, miniszter) jogállása és felelőssége.

Negyedik előadás (Pap Gábor)

március 4. kedd, 10–12. XXI. ea.

6. Az adatvédelem alkotmányos szabályai. A közérdekű adatok nyilvánossága.
7. Az egyenlőség. A diszkrimináció tilalma.
11. Az állampolgárság fogalma, az állampolgársági jogviszony tartalma; az állampolgársági jog alapelvei. A magyar állampolgárság keletkezése, megszerzése és megszűnése.
12. A jogforrási hierarchia rendező elvei; a jogforrások érvényessége és hatálya, a visszaható hatály tilalma. A jogforrások kihirdetése és közzététele.
13. Eredeti és származékos jogalkotói hatáskör. A hatályos magyar jogforrási rendszer és a jogalkotói hatáskör: jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök.
24. A helyi önkormányzatok alkotmányos jogállása.

Ötödik előadás (Hallók Tamás)

március 11. kedd, 10–12. XXI. ea.

27. Az Alkotmánybíróság szervezete, az alkotmánybírák jogállása.
28. Az Alkotmánybíróság hatásköre és eljárása.
29. Az alapvető jogok biztosának jogállása, hatásköre és eljárása.
30. A nemzetiségek védelmének alkotmányos kérdései. A nemzetiség fogalma és jogaik Magyarországon.

Hatodik előadás (Pap Gábor)

március 18. kedd, 10–12. XXI. ea.

25. Az igazságszolgáltatás fogalma és alapelvei. A magyar bírósági szervezet és a bíróságok igazgatása. A bírói függetlenség biztosítékai. A bírák jogállása.
26. A magyar ügyészség szervezete, a legfőbb ügyész alkotmányos pozíciója és hatásköre. Az ügyészek jogállása. Az ügyészi tevékenység fő irányai.

3. A félév elfogadásának feltételei

Aláírás megszerzése.

4. Számonkérés követelményei

Záróvizsga. A számonkérés az írott tananyagban és a kötelező jogszabályok ismeretén kívül kiterjed az előadáson elhangzottakra. Az értékelés ötfokozatú.

A záróvizsga kérdései Alkotmányjogból

1. Az alkotmányjog fogalma, az alkotmány fogalma és az alkotmányok osztályozása. Az alkotmányosság fogalma. Alkotmány és demokrácia. Alaptörvény és alkotmány.
2. A szuverenitás fogalma és tartalma. A szuverenitás elméletének történeti áttekintése. Az állam területe. Az államkapcsolatok.
3. Az alapjogok, emberi jogok, állampolgári jogok fogalma és csoportosítása. Az alapvető jogok korlátozása.
4. Az élethez és az emberi méltósághoz való jog, különös tekintettel az Alkotmánybíróság határozataira.
5. A személyi szabadsághoz való jog. A mozgásszabadság joga. A személyi sérthetetlenséghez és a testi épséghez való jog.
6. Az adatvédelem alkotmányos szabályai. A közérdekű adatok nyilvánossága.
7. Az egyenlőség. A diszkrimináció tilalma.
8. A véleménynyilvánítás szabadsága és korlátai.
9. Az egyesülési jog. A pártokra vonatkozó szabályok. A gyülekezési jog szabályai.
10. A lelkiismereti és vallásszabadság.
11. Az állampolgárság fogalma, az állampolgársági jogviszony tartalma; az állampolgársági jog alapelvei. A magyar állampolgárság keletkezése, megszerzése és megszűnése.
12. A jogforrások érvényessége és hatálya, a visszaható hatály tilalma. A jogforrások kihirdetése és közzététele.
13. A jogforrási hierarchia rendező elvei. A hatályos magyar jogforrási rendszer (jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök): eredeti és származékos jogalkotói hatáskör.
14. Az Országgyűlés, a köztársasági elnök és a Kormány alkotmányos viszonya.
15. A kormányforma fogalma. Az egyes kormányformák jellemzése és sajátosságai.
16. Választási alapelvek, választási rendszerek. Az országgyűlési választójogosultság. A választók nyilvántartása.
17. Az országgyűlési választások: jelölés és szavazás. A választás eredményének megállapítása. Az időközi választás. A választást lebonyolító szervek. Jogorvoslatok a választási eljárásban.
18. A népszavazás fajtái, az országos népszavazás tárgyai, érvényessége, eredményessége és kötőereje.
19. Az Országgyűlés hatásköre, megbízási ideje; alakuló ülése, ülészakok, határozatképesség és szavazás.
20. A törvényjavaslatok tárgyalási rendje. Interpelláció és kérdés.
21. Az Országgyűlés tisztségviselői, bizottságai, képviselőcsoportok (frakciók). A képviselői mandátum fajtái. Az országgyűlési képviselők jogállása.
22. A köztársasági elnök hatásköre, különös tekintettel az Alkotmánybíróság határozataira.
23. A Kormány létrejötte, megszűnése, megbízatása; az ügyvivő kormány és az ügyvezető miniszterelnök. A kormányzati felelősség, a Kormány tagjainak (miniszterelnök, miniszter) jogállása és felelőssége.
24. A helyi önkormányzatok alkotmányos jogállása.
25. Az igazságszolgáltatás fogalma és alapelvei. A magyar bírósági szervezet és a bíróságok igazgatása. A bírói függetlenség biztosítékai. A bírák jogállása.
26. A magyar ügyészség szervezete, a legfőbb ügyész alkotmányos pozíciója és hatásköre. Az ügyészek jogállása. Az ügyészi tevékenység fő irányai.
27. Az Alkotmánybíróság szervezete, az alkotmánybírák jogállása.
28. Az Alkotmánybíróság hatásköre és eljárása.
29. Az alapvető jogok biztosának jogállása, hatásköre és eljárása.
30. A nemzetiségek védelmének alkotmányos kérdései, módjai. A nemzetiség fogalma és jogaik Magyarországon.

5. Kötelező tananyag

Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. Kilencedik átdolgozott kiadás. (Szerk.: Schanda Balázs – Trócsányi László) HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2023.

Alkotmányjog. Alapjogok. (Szerk: Schanda Balázs — Balogh Zsolt), PPKE JÁK, Budapest, 2019.

The Basic Law of Hungary: A First Commentary. (szerk.: Schanda Balázs – Varga Zs. András – Csink Lóránt) Dublin, Clarus Press, 2012.

6. Ajánlott irodalom

Gárdos-Orosz Fruzsina – Zakariás Kinga (szerk.): *Az Alkotmánybírósági gyakorlat – Az Alkotmánybíróság 100 elvi jelentőségű határozata 1990–2020.* Társadalomtudományi Kutatóközpont – HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Bp., 2022.

Petrétei József: *A köztársasági elnök vétőjogáról.* *Jogtudományi Közlöny*, 2005. 4. sz. *Alkotmánytan I.* (szerk. Kukorelli István), Osiris, Bp., 2007.

Sári János – Somody Bernadett: *Alapjogok. Alkotmánytan II.* Osiris, Bp., 2008.

Emberi jogok. (Szerk.: Halmai Gábor – Tóth Gábor Attila), Osiris Kiadó, Budapest, 2003.

Wade – Bradley – Bates – Himsworth: *Constitutional and Administrative Law.* Longman, London, New York, 1986.

Egyéb tudnivalók:

A kötelező jogszabályok:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
- 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról
- 2018. évi LV. törvény a gyülekezési jogról
- 1989. évi VII. törvény a sztrájkokról
- 2011. évi CLI. törvény az Alkotmánybíróságról
- 1989. évi XXXIII. törvény hatályos szövege a pártok működéséről és gazdálkodásáról
- 2011. évi CCIII. törvény hatályos szövege az országgyűlési képviselők választásáról
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról
- 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- 1993. évi XXXI. törvény Az emberi jogok európai egyezményének kihirdetéséről (az egyes jogokra vonatkozó részek: 1–18. cikkig és a Hatodik kiegészítő jegyzőkönyv.)
- 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról
- 2011. évi CXI. törvény az alapvető jogok biztosáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
- 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról
- 2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról
- 2013. évi CCXXXVIII. törvény a népszavazás kezdeményezéséről
- Az emberi jogok egyetemes nyilatkozata
- 1976. évi 8. törvényerejű rendelet A polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya kihirdetéséről
- 1976. évi 9. törvényerejű rendelet A gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya kihirdetéséről
- 10/2014. (II. 24.) OGYh. egyes házszabályi rendelkezésekről

Alkotmánybírósági határozatok:

- 8/1990. (IV. 23.) az önrendelkezési jogról és az emberi méltósághoz való jogról
- 23/1990. (XI. 30.) a halálbüntetésről és az élethez, az emberi méltósághoz való jogról
- 15/1991. (IV. 13.) a személyes adatok védelméről
- 8/1992. (I. 30.) a köztársasági elnök kinevezési jogköréről
- 30/1992. (V. 26.) a véleménynyilvánítás jogáról és a sajtószabadságról
- 1/2013. (I. 7.) AB határozat a választási regisztrációról
- 2/1993. (I. 22.) a népszavazásról
- 4/1993. (II. 12.) a vallásszabadságról
- 1/1994. (I. 7.) az önrendelkezési jogról az emberi méltósághoz való jogról, az ügyészségről
- 42/2005. (XI. 14.) a jogegységi határozat alkotmányellenességéről
- 1/1999. (II. 24.) a kétharmados törvényekről
- 4/1999. (III. 31.) az Országgyűlés ülésrendjéről
- 15/2019. (IV. 17.) az Országgyűlés szavazási rendjéről
- 33/2012. (VII. 17.) a bírák nyugdíjazásáról

Adminisztratív ügyek intézése az A/6. 222-es szobában történik. Ügyintéző: Hodosi Gabriella

Miskolc, 2025. január

Alkotmányjogi Tanszék